

UITSPRAAK REGIONALE KLACHTENCOMMISSIE MIDDEN - NEDERLAND
30 november 2022 (mondelinge uitspraak 24 november 2022)

Zitting: 24 november 2022 te Amersfoort
De commissie bevindt zich in de Brink op het terrein van ...
De mondelinge behandeling heeft via beeld- en geluidsverbinding plaatsgevonden

Klachtnummer: KC 2022 – 084

1. De klacht

De klachtmelding vermeldt de volgende klachten:

1. Klaagster is het niet eens met de wijze waarop de gedwongen opname op een gesloten afdeling tot stand is gekomen. Zij zou van huis uit worden opgehaald om naar de instelling te gaan, drie personen zouden haar daarbij begeleiden. Dat moment stonden er zeven mensen voor haar deur met de politie. Zij werd hier bang van en wilde niet meer mee.
2. Klaagster is het niet eens met de verplichte medicatie. Zij is bereid om vrijwillig Lithium te nemen en een hogere dosering (haar voorstel: 1200 mg) te accepteren. Plotseling kreeg zij andere medicatie erbij, zij ervaart veel bijwerkingen van dit nieuwe medicijn.

Klaagster dient een schorsingsverzoek in, zie verder onder 2.3.

2. De procedure

2.1. Bevoegdheid en ontvankelijkheid

De klachtencommissie (in het vervolg: de commissie) verklaart de klacht ontvankelijk als een klacht in de zin van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz).

2.2. Het verloop van de procedure

- Op 16 november 2022 heeft de commissie de klacht van klaagster ontvangen. Klaagster heeft de commissie toestemming gegeven voor het inzien van haar dossier.
- Op 16 november 2022 zijn aangeklaagden en de overige betrokkenen, zoals bedoeld in artikel 5 van het klachtenreglement, van de klacht van klaagster in kennis gesteld.
- Op 16 november 2022 zijn de schriftelijke uitnodigingen verzonden voor de hoorzitting op 24 november 2022.
- De commissie heeft aangeklaagden verzocht een schriftelijke reactie op de klacht in te dienen. De commissie heeft op 17 november 2022 van beide aangeklaagden afzonderlijk een schriftelijke reactie ontvangen.
- De hoorzitting heeft op 24 november 2022 plaatsgevonden. Dezelfde dag is de beslissing, zie punt 7, aan klaagster, aangeklaagden en de pvp meegedeeld (telefonisch).

Alle betrokkenen zijn van de ingebrachte stukken in kennis gesteld.

2.3. Schorsingsverzoek

Klaagster heeft bij haar klachtmelding tevens een schorsingsverzoek ingediend ten aanzien van het toedienen van de medicatie zoals bedoeld onder punt 1, klachtonderdeel 2, zie hierboven.

De psychiater heeft de ambtelijk secretaris telefonisch meegedeeld dat er medisch zwaarwegende redenen zijn om de verplichte zorg in de vorm van het toedienen van medicatie niet op te schorten tot het moment van zitting. Hierna heeft de voorzitter van de klachtencommissie de geneesheer-directeur om een standpunt gevraagd inzake de schorsing. De geneesheer-directeur heeft de voorzitter van de klachtencommissie gemotiveerd geadviseerd om de medicatie niet te schorsen tot aan de hoorzitting.

Op 16 november 2022 heeft de voorzitter van de klachtencommissie besloten op grond van voornoemde advies om het schorsingsverzoek af te wijzen. Per brief is klaagster hierover op 17 november 2022 schriftelijk bericht onder vermelding van de motivering tot afwijzing van het schorsingsverzoek.

De beslissing van de voorzitter is aan alle betrokkenen meegedeeld.

3. De feiten – voor zover van belang

Op 19 oktober 2022 is een aanvraag zorgmachtiging gedaan. De omstandigheden betreffende klaagster zijn dusdanig veranderd dat op 27 oktober 2022 een crisismaatregel is afgegeven tot en met 30 oktober 2022. Op 31 oktober 2022 heeft de rechtbank een machtiging voortzetting van de crisismaatregel toegewezen tot en met 21 november 2022, waarbij onder meer en relevant in het kader van de klachtmelding het opnemen in een accommodatie en het toedienen van medicatie zijn toegewezen.

Op 4 november en 10 november 2022 heeft de zorgverantwoordelijke klaagster onderzocht en op 4 november en 10 november 2022 is de voorgenomen beslissing met haar besproken.

Op 4 november 2022 wordt de beslissingsbrief aan klaagster overhandigd tot het verlenen van verplichte zorg ter uitvoering van de voortzetting van de crisismaatregel en wordt klaagster namens de geneesheer-directeur schriftelijk in kennis gesteld van de klachtwaardigheid van de beslissing bij de klachtencommissie en de mogelijkheid van advies en bijstand door de patiëntenvertrouwenspersoon en de familievertrouwenspersoon.

De zorgverantwoordelijke stelt in de brief van 4 november 2022 dat de volgende verplichte zorg zal worden gegeven: opname in een accommodatie, beperken van de bewegingsvrijheid en medicatie vanwege een psychische stoornis: bipolaire stoornis. Ernstig nadeel bestaat eruit dat klaagster manisch is en sterk is afgevallen. Zij geeft veel geld uit en er is sprake van acute teloorgang. Klaagster weigert toegang tot haar woning, de deur was vastgeschroefd en moest met hulp van de politie geforceerd worden. Klaagster is niet in staat tot een redelijke waardering van haar belangen ter zake lichamelijke en psychiatrische behandeling en veiligheid.

4. Toelichting van klaagster

Klaagster heeft ter zitting een toelichting op haar klacht gegeven; deze wordt hieronder, voor zover van belang, samengevat en zakelijk weergegeven.

Gevraagd hoe het met klaagster gaat antwoordt zij dat het sinds twee dagen beter gaat, zij heeft een dieet gekregen: voeding zonder gluten, suiker en melk. Het gaat beter, maar zij houdt wel veel vocht vast. Het dieet scheelt haar alles.

Klachtonderdeel 1: bejegening tijdens ophalen klaagster ter uitvoering van de crisismaatregel.

Gevraagd naar een toelichting op de eerste deelklacht antwoordt klaagster dat het op 27 oktober 2022 niet goed met haar ging, daarom is een crisismaatregel verleend (de aangevraagde zorgmachtiging was nog niet afgegeven). Klaagster had een afspraak dat drie personen haar zouden komen ophalen, dan zou zij vrijwillig meegaan. Op het afgesproken moment stonden er geen drie personen, maar zeven mensen, waaronder de politie. Daar schrok ze erg van, ze werd bang en durfde niet meer mee. De zeven personen stonden bij haar op de galerijgang. Klaagster vindt het ook erg dat er politie erbij was, mensen uit haar buurt zien haar door de aanwezigheid van politie als een crimineel. Dat vindt ze vervelend en ze wil verhuizen naar Kampen. Een vriendin van haar heeft daar een huis en heeft kamers over, daar gaat ze wonen als ze naar huis mag.

Gevraagd naar de contacten met de behandelaars antwoordt klaagster dat zij een goed gesprek heeft gehad voor de opname met de arts en spv'er. Met zijn drieën zouden ze teruggekomen en toen waren het er ineens zeven mensen. Het is te begrijpen dat ze zo handelde en haar deur heeft vastgeschroefd.

Klaagster laat een foto zien waarop te zien is hoe haar deur is geforceerd door de politie. De deur is afgebroken en er zit een gat in. Volgens haar is er veel geweld toegepast. Bovendien wordt zij gevolgd in de plaatselijke supermarkt, zij denken dat zij steelt.

De pvp vult aan dat klaagster bereid was om vrijwillig mee te gaan als het op andere wijze was gegaan. In het gesprek is afgesproken dat er drie personen haar zouden komen ophalen. Als ze op dat moment rustig in gesprek met klaagster waren gegaan, was er geen politie nodig geweest en was zij meegegaan. Dat was de afspraak. Volgens de pvp gaat deze klacht over bejegening.

Klacht 2: tegen de medicatie als verplichte zorg, extra injectie met medicatie op 10 november 2022.

Gevraagd naar de toelichting van de klacht tegen de extra medicatie middels een injectie op 10 november 2022 antwoordt klaagster dat zij alleen Lithium wenst, met een hogere dosering gaat zij akkoord. Zij wil geen andere medicatie door middel van een injectie. Ze was na de spuit zeker vier dagen helemaal van de kaart, ze was als een kasplantje in haar rolstoel. Ze herinnert zich niet alles meer, ze was ver heen.

Sinds de vorige opname (2020) is ze voor haar bipolaire stoornis vrijwillig in therapie gegaan in Amsterdam. Klaagster antwoordt dat ze soms manisch is, nu is ze hypomaan.

Voor dat zij terug naar Nederland kwam heeft ze ruim vijf maanden in Gambia op een boerderij gewerkt. Ze heeft daar in die vijf maanden haar medicatie afgebouwd, dat ging goed.

Klaagster antwoordt dat ze ziek uit Afrika is gekomen met een parasiet in haar darmen, pds en een schimmel in maag en slokdarm. Na terugkomst in Nederland heeft ze acht dagen in het ziekenhuis gelegen. Haar familie en zussen kwamen op bezoek. Hun doel was om te checken

hoe het ging met klaagster. De familie heeft de huidige opname in gang gezet, volgens klaagster.

Klaagster antwoordt dat zij geen olanzapine wil, daar reageert ze slecht op, het heeft een nadelig effect op haar darmen. Klaagster benadrukt dat zij de ingenomen Lithium niet heeft uitgebraakt. De Lithium wordt niet opgenomen door haar darmen. Binnen 10 minuten na inname van de Lithium zit ze op het toilet en dan verdwijnt de Lithium als soep (red. via haar ontlasting).

Aan klaagster gevraagd of zij de beslissingsbrief van 10 november 2022 over de verplichte zorg in de vorm van medicatie (injectie) heeft ontvangen, antwoordt zij dat zij dat niet meer weet en zij biedt aan om de brief te gaan zoeken op haar kamer.

Aan het slot van de zitting krijgt klaagster het laatste woord, zij antwoordt dat zij het gevoel heeft dat zij zich moet blijven verdedigen, ze spuugt haar medicijnen niet uit. Dat zou niet slim zijn. Ze heeft een darmziekte. Na de ontvangen injectie en dieet werken de darmen nu beter. De Lithiumspiegel is ook beter. Klaagster geeft toe dat zij bij de vorige opname in 2020 de medicatie-inname heeft gesaboteerd, nu niet. Dit keer was zij ook met het FACT in contact en wil meewerken.

Gevraagd of klaagster alles heeft kunnen zeggen wat zij heeft willen zeggen en of er goed naar haar is geluisterd, antwoordt zij dat zij alles heeft kunnen zeggen.

5. Weerwoord van aangeklaagde op de klacht

Ter zitting heeft aangeklaagde dhr. B. verweer gevoerd; dit wordt hier onder, voor zover van belang, samengevat en zakelijk weergegeven.

Klachtonderdeel 1.

Gevraagd naar de visie van aangeklaagde op klachtonderdeel 1. antwoordt hij dat de psychiater en spv met zijn tweeën aan de deur bij haar waren. Klaagster deed de deur beneden van het appartementencomplex niet open. Aangeklaagde had een sleutel van de familie ontvangen, om naar binnen te gaan in het flatgebouw. Aangekomen bij het appartement van klaagster deed ze ook niet open en bleek dat zij de toegangsdeur van haar appartement had dichtgeschroefd.

Gevraagd naar de communicatie antwoordt verweerder dat de communicatie met klaagster soms moeizaam gaat. Er waren geen mogelijkheden om haar op vrijwillige basis mee te laten gaan. Er is geprobeerd het gesprek met klaagster voor een dichte deur aan te gaan, toen dat niet lukte is de politie erbij geroepen. Die waren op de achterhand en niet zichtbaar voor klaagster, beschikbaar. Klaagster bleef weigeren om hen binnen te laten, hierop heeft de politie haar toegangsdeur geforceerd.

Klachtonderdeel 2.

Gevraagd naar de visie van aangeklaagde dhr. K. op klachtonderdeel 2 antwoordt hij dat klaagster Lithium kreeg. Haar spiegel werd gecontroleerd en verbeterde niet. Aangeklaagde kent klaagster al van een vorige opname. Op 10 november 2022 is klaagster aanvullend behandeld met medicatie als verplichte zorg. In 2020 werkte dit goed bij klaagster. De ervaring uit 2020 was dat klaagster de Lithium uitbraakte. Destijds zijn er twee injecties toegediend en het is toen gelukt om de medicatie binnen te houden. De IM-dosering nu is gelijk aan die van

2020. Recent is een eenmalige injectie bij haar toegediend en dit heeft inmiddels geleid tot minder manie en klaagster is meer in samenwerking.

Aangeklaagde geeft aan dat ze al een dag of 10 bezig zijn geweest om met klaagster te spreken en om tot overeenstemming te komen. Dat lukte niet. Het leek erg op dezelfde situatie als in 2020. Om die reden is er besloten om haar verplichte medicatie op 10 november 2022 toe te dienen.

Gevraagd naar de wilsbekwaamheid van klaagster antwoordt aangeklaagde dat zij weinig ziekte-inzicht en ziektebesef heeft. Haar zus is haar wettelijk vertegenwoordiger, met haar is door aangeklaagde overlegd en zij staat positief tegenover de verplichte medicatie van 10 november 2022. De wettelijk vertegenwoordiger gaat akkoord met de verplichte zorg in de vorm van medicatie.

Gevraagd naar de aanzegging verplichte zorg antwoordt aangeklaagde dat op 4 november 2022 de verplichte zorg is aangezegd door zowel dhr. S. als dhr. B., beide keren is aan klaagster een 8:9 brief uitgereikt. Verder antwoordt aangeklaagde dat hij de meest recente 8:9 brief gemaakt heeft op 10 november 2022 om 16.45 uur. Die brief is naar Bureau GD gezonden en die dragen zorg voor afhandeling en de verpleging reikt veelal de brief aan klaagster uit.

Tijdens de zitting raadpleegt aangeklaagde het dossier en antwoordt dat de bewuste brief in 'vragenlijsten' staat. Het is onduidelijk in hoeverre de brief aan klaagster is uitgereikt.

6. Overwegingen van de Klachtencommissie

Gelet op de ingebrachte stukken en wat ter zitting is besproken komt de commissie tot de volgende overwegingen.

Ten aanzien van klachtonderdeel 1.: bejegening bij ophalen klaagster ter uitvoering van de crisismaatregel.

De commissie zal bij de beoordeling van klachtonderdeel 1. de artikelen 7: 448 BW, 7: 453 BW en artikel 2 Wkkgz tot uitgangspunt nemen.

Artikel 7: 448 BW regelt de plicht van de hulpverlener de patiënt op passende wijze te informeren over onderzoeken en/of behandelingen, over risico's en/of alternatieven. Deze bepaling houdt in dat de patiënt op *duidelijke en begrijpelijkerwijze* en *voldoende gericht* op de te verrichten onderzoeken en te geven behandeling(en) wordt geïnformeerd, rekening houdend met de persoon van de patiënt.

Artikel 7: 453 BW bepaalt dat de hulpverlener bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed hulpverlener in acht moet nemen en daarbij in overeenstemming handelt met de op hem rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit hulpverleners geldende professionele standaard.

Bij het beoordelen van professioneel handelen gaat het er niet om of het handelen beter had gekund, maar het gaat om het geven van een antwoord op de vraag of de beroepsbeoefenaar bij het beroepsmatig handelen is gebleven binnen de grenzen van een redelijk bekwame beroepsuitoefening. Hierbij rekening houdend met de stand van de wetenschap ten tijde van het

klachtwaardig geachte handelen en met wat toen in de beroepsgroep ter zake als norm of standaard was aanvaard.

Artikel 2 Wkkgz bepaalt dat onder goede zorg wordt verstaan zorg van goede kwaliteit en van goed niveau:

- a. die in ieder geval veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht is, tijdig wordt verleend, en is afgestemd op de reële behoefte van de cliënt,
- b. waarbij zorgverleners handelen in overeenstemming met de op hen rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de professionele standaard, waaronder de kwaliteitsstandaard, bedoeld in artikel 1, onderdeel z. van de Zorgverzekeringswet, en
- c. waarbij de rechten van de cliënt zorgvuldig in acht worden genomen en de cliënt ook overigens met respect wordt behandeld.

De commissie overweegt ten aanzien van klachtonderdeel 1. het volgende.

De commissie acht door wat uit de stukken blijkt en hetgeen op de zitting naar voren is gebracht, dat aangeklaagde als volgt heeft gehandeld: hij heeft eerst overleg gepleegd met klaagster. Op de dag van het ophalen van klaagster zijn zij, conform de afspraak met haar, met zijn drieën bij haar deur gekomen. Klaagster liet hen niet binnen. Het bleek aangeklaagde dat zij haar toegangsdeur van haar appartement had dichtgeschroefd. De commissie leidt hieruit af dat klaagster geen intentie had om vrijwillig mee te gaan, immers zij had voorbereidingen getroffen in de vorm van het dichtschroeven van haar toegangsdeur van haar appartement om de toegang voor aangeklaagde te bemoeilijken. De commissie leidt uit deze handelwijze van klaagster af dat zij niet voornemens was vrijwillig mee te gaan. Aangeklaagde had de kans zo ingeschat dat deze gang van zaken zich zou kunnen voordoen en had, niet zichtbaar voor klaagster, politieondersteuning geregeld. Op het moment dat duidelijk was dat klaagster hen niet binnen wilde laten is de politie geroepen. Met het zicht op de politie persisteerde klaagster in de weigering om hen binnen te laten. Daarna heeft de politie haar deur geforceerd. De commissie oordeelt dat aangeklaagde heeft gehandeld zoals van hem verwacht mag worden en op grond van het vorenstaande beoordeeld de commissie dit klachtonderdeel als ongegrond.

De commissie verklaart klachtenonderdeel 1. voor wat betreft de bejegening van klaagster op grond van artikel 2 Wkkgz **ongegrond**.

Klachtonderdeel 2. tegen verplichte zorg in de vorm van medicatie.

De commissie heeft bij de klacht de rechtmatigheid van de verplichte zorg ter uitvoering van de door de rechtbank toegewezen op 31 oktober 2022 toegewezen machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel en de daarbij vastgestelde vormen van verplichte zorg te beoordelen.

Artikel 8:9 Wvvgz bepaalt dat de zorgverantwoordelijke ter uitvoering van de crisismaatregel, machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of de zorgmachtiging een beslissing tot het verlenen van verplichte zorg niet neemt, dan nadat hij:

- a. zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene,
- b. met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd, en
- c. voor zover hij geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer-directeur.

Allereerst en meer in het algemeen overweegt de commissie dat verplichte zorg bij psychiatrische patiënten een ernstige inbreuk is op hun persoonlijke levenssfeer en/of lichamelijke integriteit. Deze inbreuk dient dan ook met de nodige waarborgen omkleed te zijn.

Daarom worden er op zowel juridisch als medisch gebied eisen gesteld aan het mogen toepassen van verplichte zorg. Op juridisch gebied moet verplichte zorg voldoen aan de gronden van de Wvvgz en aan vormvoorschriften als vastlegging van het zorgplan en het uitreiken van een voldoende gemotiveerde schriftelijke kennisgeving van de verplichte zorg.

Wat betreft deze *formele* aspecten van de verplichte zorg en betreffende de beslissingsbrief waarbij klaagster verplichte zorg in de vorm van medicatietoediening is aangezegd en die klaagster op 10 november 2022 is toegediend, stelt de commissie vast dat niet is voldaan aan de wettelijke vereisten die hiervoor zijn gesteld. Het is namelijk niet met voldoende mate van zekerheid door de commissie vast te stellen of klaagster de brief heeft uitgereikt gekregen. De commissie acht het aannemelijk dat klaagster de betreffende 8:9 brief op of vlak na 10 november 2022 niet heeft ontvangen.

Verplichte zorg is een ultimum remedium. Als verplichte zorg noodzakelijk is, moet gekozen worden voor de minst ingrijpende vorm en zo kort mogelijk. Verplichte zorg moet voldoen aan de uitgangspunten van subsidiariteit, proportionaliteit, doelmatigheid en zorgvuldigheid.

De commissie overweegt dat de beslissingsbrief van 10 november 2022 – naar het zich laat aanzien - wel is aangemaakt in het systeem en is opgeslagen in het medisch dossier van klaagster onder 'Vragenlijsten', maar niet is verwerkt. De commissie heeft door deze gang van zaken ook geen exemplaar van de betreffende beslissingsbrief van 10 november 2022 ontvangen voor de klachtbehandeling. De commissie overweegt dat het aannemelijk is dat klaagster de brief niet heeft ontvangen.

De commissie verklaart de klacht op grond van artikel 8:9 Wvvgz formeel gegrond is.

Nu de klachtencommissie de klacht op formele gronden gegrond heeft verklaard, komt zij niet toe aan inhoudelijke behandeling.

7. Beslissing

De commissie verklaart:

Klachtonderdeel 1.: **ongegegrond**

Klachtonderdeel 2.: **formeel gegrond**

Deze beslissing is genomen door:

Dhr. mr. H.J. Deuring, voorzitter,
Mw. drs. A.C.M. Kleinsman, psychiater,
Mw. drs. C.J.M.M. van de Gevel, extern lid.

In aanwezigheid van mw. mr. drs. A.M.M. van Breugel, vervangend ambtelijk secretaris (maakt geen deel uit van de commissie)

Ondertekening:

Beroepsmogelijkheden

De commissie wijst klaagster en de zorgaanbieder op de mogelijkheid dat zij op grond van artikel 10:7 Wvvgz binnen zes weken na het bekend maken van deze uitspraak de rechter om een beslissing over klachtonderdeel 2 kunnen verzoeken. Dit kunnen zij doen door zelf rechtstreeks een verzoekschrift in te dienen.

Zij kunnen hierbij een verzoek tot schadevergoeding (doen) indienen.